

Et Tilfælde af Drab i akut Psykose.

Af Læge AXEL H. ARNFRED.

(Meddelelse fra Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland.
Chef: Overlæge OTTO JACOBSEN.)

Problemet. Det retspsykiatriske grundprincip, at forbrydere, der i gerningsøjeblikket var sindssyge, ikke straffes, men at sindssyge, naar retssikkerheden kræver det, kan holdes i forvaring paa hospital, følges som bekendt ogsaa i den gældende danske lovgivning. Hvor det drejer sig om kronisk sindssyge, der alligevel er henviste til hospitalslivet, rummer princippet ikke større praktiske problemer; men saadanne kan, ogsaa naar konstateringen af sindssygdommens tilstedeværelse ikke volder besvær, opstaa ved mere forbigaaende psykoser, hvor spørgsmaalet da bliver, hvor længe man af hensyn til retssikkerheden skal holde en tilsyneladende helbredt patient inde-spærret.

Et konkret tilfælde, hvor dette spørgsmaal maa rejses, skal her omtales nærmere. Det drejer sig om en ung mand, der i begyndelsen af 1941 slog 4 kvinder, deriblandt sin moder og søster, ned med en økse, og som blev drabsmand, idet moderen døde efter nogle dages forløb.

Gerningsmandens opførsel havde de foregaaende dage været lidt paafaldende, og efter voldshandlingen blev den det i en saadan grad, at man hurtigt blev klar over, at han maatte regnes for sindssyg, hvorfor han indlagdes til observation paa Rigshospitalets psykiatriske klinik (R. H.). Man naaede her til nogenlunde klarhed over diagnosen, og efter dommen overflyttedes patienten (pt.) til forvaring paa Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland (S. N. S.).

Allerede før overflytningen sommeren 1941 virkede pt. næsten normal, og han har ikke siden frembudt tegn paa sindssygdом.

Som grundlag for en kort diskussion af løsladelsesproblemet i tilslutning til visse diagnostiske og prognostiske overvejelser, skal der i det følgende gives en nøjere redegørelse for det omtalte tilfælde.

Materiale. Som materiale hertil foreligger ikke blot politiets rapporter og journalerne fra R. H. og S. N. S., men ogsaa en udførlig beretning fra pt.s egen haand, nedskrevet paa S. N. S. i efteraaret 1942, ca. halvandet aar efter, at opgaven først var blevet ham stillet paa R. H.. Pt. omtaler her paa troværdig maade sine forhold i de sidste aar før »krisen« og sine oplevelser i tilslutning til denne, sluttende med indlæggelsen paa R. H.; og den nedenfor givne gennemgang af pt.s forhold med særligt henblik paa voldshandlingen og dens forudsætninger, bygger i ret høj grad paa denne beretning, suppleret med mundtlige oplysninger fra pt..

Naturligvis maa man, naar man som her staar overfor en senere skriftlig gengivelse af erindringsbilleder fra stærkt følelsesbetonede og tildels ret kaotiske sindstilstande, regne med en vis udvælgelse og tilpasning af stoffet, som selv ved god vilje til redelig fremstilling kan medføre, at — eventuelt ubevidste — ønsker om, hvilket indtryk læseren skal faa, gør sig gældende. Pt.s malende og ret detaljerede skildringer synes dog at bygge paa forholdsvis uforvanskede erindringsbilleder, som det har været ham en vis tilfredsstillelse at meddele skriftligt uden forbehold; og nogen grovere fortegning er der i hvert fald næppe tale om. Plads- og diskretionshensyn umuliggør imidlertid en offentliggørelse in extenso af dette interessante dokument her, og man skal derfor heller ikke gaa nøjere ind paa en diskussion af mulige smaa tillempninger i fremstillingen. Et par karakteristiske uddrag vil dog blive gengivet.

Gennemgang af tilfældet.

Slægt. I pt.s mødrene slægt kendes et enkelt tilfælde af sindssygdom, idet mormoderen som ældre var indlagt flere gange med forskelligt prægede psykotiske billeder, der for det meste blev opfattet som led i en maniodepressiv psykose, uden at tilfældet dog var helt typisk. En dattersøn af hende, altsaa pt.s fætter, skal have lidt af epilepsi.

I faderens slægt, der tæller flere dygtige forretningsmænd, findes der et enkelt tilfælde af — formentlig erhvervet — aandssvaghed, men der foreligger intet om nerve- eller sindssygdom; det oplyses dog, at farfaderen var meget hidsig.

Opvækst og indstilling. Pt. er vokset op som den yngste af 6 søskende i et københavnsk grossererhjem. Nærmest pt. i alder er en søster, der husker ham som en noget følsom dreng med en pinlig ordenssans. Pt. maatte paa grund af et lyskebrok ikke deltage i gymnastik eller voldsomme lege, men blev dog en ivrig spejder. Han for-gudede en overgang sin patrouillefører, sluttede sig i det hele nærmere til vennekredsen her end til kammeraterne i skolen og fortsatte ogsaa som spejder, efter at han i 1936 var blevet student knapt 19 aar gammel.

Hans drømme kunde gaa i retning af en kulturskabende indsats, og hjemmets konventionelt religiøse indstilling, som den nævnte søster en overgang maatte reagere ret kraftigt imod, husker pt. ikke at have følt sig hæmmet af. Han mindes dog heller ikke at have sluttet sig bevidst til den, og under filosofikumsforberedelserne gjorde han sig sin stilling klar og meldte sig ud af Folkekirken.

Pt. mener at have haft pigetække, men det synes dog, som om han overfor erotiske forhold har haft en ret idealistisk-blufærdig indstilling. Selv fornemmer pt. imidlertid ikke dette som udslag af bundethed af hjemmets opfattelse, men afleder det fra en lille oplevelse i 13 aars alderen; og da han fandt den rette, synes der ikke at

have været større hæmninger at overvinde overfor hende.

Uddannelse. Resultatet ved studentereksamen var ret sløjt, hvilket forekommer lidt paafaldende baade i forhold til det velbegavede indtryk, pt. i almindelighed gør paa sine omgivelser, og til den kendsgerning, at han 4 aar senere hævdede sig pænt paa et ret krævende handelskursus for studenter. Fra gymnasiet angives dog, at han hyppigt var mindre vel forberedt, mens han paa det nævnte handelskursus betegnes som overordentlig samvittighedsfuld og flittig.

Hvad den mellemliggende tid angaar, er det første par aar præget af usikkerhed overfor valget af uddannelse med forskellige forsøg paa at virkeliggøre drømmen om at leve for de kulturelle værdier. Efter et par tilløb til arkitektuddannelse slaar pt. saaledes ind paa at studere kunsthistorie, men han kan ikke fastholde interessen herfor og viser sig ganske ude af stand til at holde sin linie i det fri studium. Efterhaanden indser han selv, at der maa ske en forandring, hvorfor han ret impulsivt, under paa-virkning af en ældre broder, vælger at prøve den af slægtstraditionen anviste vej og gaa i handelslære. Pt., der hidtil har boet hjemme, kommer da i lære hos en manufakturhandler i en idyllisk provinsby og føler sig nu paa sin rette hylde. Han mærker, han har anlæg for arbejdet, og befinder sig — ligesom da han tidligere var i murerlære — godt ved den mere pligtbundne tilværelse, men reagerer dog imod den ved en ret ungdommeligt præget opførsel paa handelsskolen om aftenen. I denne periode faar forholdet til kæresten sin mere blivende og intime karakter.

Sidste halvaar før voldshandlingen. Sommeren 1940 kom pt. da hjem for at følge det omtalte handelskursus. Faderen var død nogle aar tidligere, og moderen havde allerede gennem mange aar ligget til sengs af en gigtlidelse. Af pt.s søskende var kun den tidligere nævnte søster hjemme, hun dyrkede sine sociale interesser ved at

følge et kursus; og mens der om dagen kom et par hjælpere og tog sig af det huslige og sygeplejen, var det om aftenen hende og pt., der skiftedes til at passe moderen. Det kunde godt komme til skænderier mellem dem herover, ligesom der kunde være andre smaagnidninger i det daglige, men forholdet mellem de to ret forskelligt indstillede søskende rummede iøvrigt ikke bevidste spændinger, og de diskuterede gerne forskellige problemer.

Skønt pt. som nævnt var ret haardt spændt for med sin læsning, fik han dog ogsaa tid til at omgaa andre unge. Foruden kammerater fra spejdertiden og den tidligere omtalte unge pige var det især en lidt yngre kollega og dennes endnu yngre broder, det drejede sig om; sidstnævnte studerede litteratur og vilde være digter, og venskabet med denne unge mand kom til at spille en betydelig rolle for pt.s udvikling. I begyndelsen betragtede pt., der tidligere havde maattet bekæmpe digterambitioner hos sig selv, sin ven med overbærende ironi; men en aften kort efter hjemkomsten blev han fuldstændig betaget af vennens begejstring, og betagelsen udviklede sig hurtigt til en kritikløs beundring, i lighed med de følelser, han engang havde næret overfor sin spejderfører og senere — ved den tid han begyndte at studere kunsthistorie — overfor en ung kunstmaler.

Den unge digter har dog næppe følt sig rigtig forstaaet af pt., og i hvert fald blev pt. ikke optaget i vennens litterære kreds, der bl. a. var beskæftiget med oversættelse af et ældre tysk digterværk. Pt. vidste ikke meget konkret om denne kreds, men havde meget høje tanker om dens kulturelle betydning, og overfor den aandelige verden, som han anede her, følte han aabenbart den tolerant humanistiske livsanskuelse, der var blevet tilbage, da han gjorde op med de tilvante religiøse forestillinger, som noget farveløs. Han gav da plads for mere primitive heroiske længsler, efterhaanden med diktaturet som politisk ideal, og forsøgte sig ogsaa med et digt med klang af mystik.

Ved denne tid — sidst paa aaret 1940 — opstod der pludselig en gensidig interesse mellem pt. og en skolekammerats søster, og pt. gjorde hende i den følgende tid sin opvartning i al ærbarhed og uden at tænke paa at afbryde forbindelsen med sin kæreste, men ogsaa uden at omtale den ene for den anden. I julen er det dog ganske selvfølgelig sin kæreste, han tager med paa en ferietur til Nordsjælland, hvor de tilbringer nogle dejlige dage sammen.

Sidste Uge. Vi nærmer os nu den skæbnesvangre morgen, men endnu er der intet paafaldende ved pt.; et brev skrevet lige efter nytaar 1941 er noget selvbevidst og flot i tonen, dog ikke udover, hvad der kan antages at være pt.s sædvanlige jargon overfor modtageren. Iøvrigt mener pt. at have brugt dagene omkring og efter nytaar til samvær med kammeraterne — ogsaa den midlertidige flamme er blevet dyrket — og særlig megen søvn har han i hvert fald ikke faaet.

Drømmene og spekulationerne, der var traadt i baggrunden under det friske og umiddelbare samliv med kæresten i Nordsjællands smukke natur, tager nu atter fart: pt. begynder at kæde begivenheder sammen og i dem ane et forsyns styrelse, uden at det dog er muligt for ham at klare sine tanker; og paa den sidste feriedag, den 7. januar, gennemstrømmes han af en følelse af nær forestaaende omvæltning. Han føler sig mærkeligt fri, tror, det gælder optagelse i den nævnte litterære kreds og skriver et digt om, at han er ved at vaagne, og at

» — — — Hans aand
Skal fylde mig med kraft og mod
At jeg kan taale alle syn
Af skønhed, som af sorg og lyn
Og blod.«

Bagefter faar pt. det indfald at løbe en tur paa skøjter, og skønt det er midnat, realiseres det straks.

Trods manglende nattesøvn føler han sig usædvanlig vel-

oplagt til timerne, da skolen begynder næste dag; men om aftenen lykkes det ham ikke at koncentrere sig om lektionerne — det ender med, at han læser i et tidsskrift, vennen har lånt ham, i stedet for, saa han den følgende dag moder uforberedt paa kursus.

Under en lille sammenkomst i hjemmet om aftenen den 9. mener pt. selv at have opført sig lidt usædvanligt, men omgivelserne synes ikke at have bemærket noget særligt. Ved første lejlighed forlader han selskabet for oppe paa sit værelse at give sig hen i sine forestillinger.

Den store beslutning. Pt. fortæller selv derom: 1)

»Og saa begyndte det. — Mærkelige tanker om storhed og ære og moral og aandens sejr; harme over tidens slappe holdning; reminiscenser af et skrift — — : »Offerdød for Fædrelandet«; nye syn paa min egen bestemmelse; omvurdering af egne evner; . . . . Alt dette fór med lynets hast igennem min hjerne. Jeg begyndte at skrive: brudstykker af digte, aforismer, et brev tror jeg ogsaa — det faldt over hinanden; min hjerne formede ustandseltigt sætninger, som jeg fandt velegnede til nedskrivning; men jeg kunde umuligt naa det . . . og saa koncentrerede jeg mig om digtningen. — — —

Ud paa natten, da alt i huset var tyst, blev min beslutning taget: jeg vilde vie mit liv til en digters trange kaar, jeg vilde træde ind i »Kredsen« den dag imorgen, jeg vilde samtidig udmelde mig af handelskolen, jeg vilde intet have at skaffe med materialismen og alt dens væsen, jeg vilde ikke »snyde folk« som handelsmand. Jeg vilde føre et rent og ophøjet liv i de aandelige værdiers tjeneste . . . Og jeg digtede sonetten: »Du skænkede villen ved din kamp o kvinde — — — «

1) I dette og det følgende uddrag af pt.s beretning er egennavne udeladt eller omskrevet, iøvrigt er originalens retskrivning og tegnsætning bibeholdt.

med linierne:

»Der er ej famlen mer i tvivl i blinde
Der fører een vej ind og ingen ud
Den stejle sti vil viede kun finde«

Ved at digte disse linier var jeg kommet i en tilstand, der nærmest maa betegnes som extase. Jeg gik op og ned ad gulvet i mit værelse og følte mig hævet over alt menneskeligt.

Baal-færden. Pludselig faldt mit blik paa en lille trækasse, i hvilken jeg opbevarede diverse remedier i svangerskabsforebyggende øjemed. Det forekom mig i samme sekund aldeles uhyrligt at jeg nogensinde havde kunnet anvende saadanne præventive midler, der stred imod al natur, og jeg besluttede mig strax til at udrydde dem. Jeg tog kassen under armen og gik ned i kælderen. Herved kløvede jeg en lille planke og stablede træstykkerne op i pyramideform inde paa gulvet i fyrrummet; med stor nøjagtighed overvaagede jeg at selv den mindste splint kom til anvendelse. Inden jeg satte tændstikken til det tørre brænde, sørgede jeg dog for at mørklægge, idet jeg tænkte paa at lysskæret fra et baal eventuelt kunde forurolige en tilfældig forbipasserende paa denne tid af natten; saaledes var mig altsaa endnu levnet en vis praktisk sans. — Paa pyramidens top lagde jeg tre ting: præservativerne, det læderetui, de opbevarede i, og endelig et lommetørklæde, som jeg ikke havde faaet tid at vaske siden sidste anvendelse. (Tallet 3 er af betydning; det faar allerede nu en mystisk-symbolisk betydning for mig og sætter sig fast i min hjerne som en fix idé.) . . . . . Baalet flammer; jeg staar rank som et lys og stirrer ind i ilden, der graadigt æder mit offer; min haand knuger om skæftet paa øxen, som jeg har plantet i huggeblokken; der bliver hedere og hedere i det lille rum, men jeg rører mig ikke af plet-

ten. Det hele bliver et symbol i min bevidsthed; med dette skridt har jeg taget afstand fra det verdslige, smudsige liv; den hellige ild brænder videre i min sjæl til en ukendt guddoms ære; — — — Da ser jeg pludselig et lysskær i røgen over baalet . . . og endnu et!.. som blinket fra et fyr i en stormfuld nat! Det er et varsel . . . der er ingen tvivl mulig! Og jeg byder mig selv at skrive 24 sonetter, en sonet-kreds, hvori den allerede foreliggende skal indgaa som den første. — Stadig staar jeg tavs med sammenbidt mund, som forstenet ved en aabenbaring; jeg stirrer paa baalets sidste gløder, forvisser mig om at alt er brændt. Først nu rører jeg paa mig: jeg slipper oxeskæftet, faar blodet ud i fingrene igen, griber en skovl og bærer baalets aske ud i gaarden; thi alt — selv asken — skal udslettes. Jeg er ikke mig selv; en styrelse leder mine skridt, belinger mine handlinger. Da jeg naar til hus-hjørnet ved gaarden, kommer blæsten og faar gløderne i asken til at flamme op en sidste gang. Et nyt tegn! Hvor paa lyder ordren? — At jeg aldrig maa vende om! . . . men jeg maa godt gaa i kreds; thi kredsen er det helligste af alle symboler. — Jeg gaar folgelig — med skovlen i haanden — rundt om huset for at komme ned i kælderen igen. Hernede fejer jeg og ordner alt, udsletter alle spor af den natlige begivenhed. (I parentes bemærket hørte jeg hverken ved denne lejlighed eller senere stemmer; jeg havde blot fornemmelsen af at være overvaaget, af at højere magter fulgte min færd: enhver ting, jeg foretog mig, var betydningsfuld, skæbnesvanger.)

Efter endt baalfærd gik jeg atter op paa mit værelse; jeg vilde strax i gang med arbejdet, med de 23 resterende sonetter. Imidlertid opgav jeg dette; klokken var mange. — — *

Sidste døgn. Uden at have været i seng tager pt. om morgenen den 10. ind til byen, melder sig ud af handels-

skolen, afleverer et brev herom til sin forlovede, som forstaaeligt nok nu finder ham noget underlig, og opsøger sin digterven, med hvem han har en længere samtale, hvorunder han optages i »kredsen«.

Bagefter tager han ud hos en spejderkammerat, hvor han kun træffer hustruen hjemme med en lille dreng, hvis gode, tillidsfulde øjne gør et stærkt indtryk paa ham.

Under cykleturen hjemad — hvor han kører ad ukendte veje og, da han er havnet i en blindgade, præsterer at køre i kreds 7 gange før han vender tilbage — beslutter pt., at han — der jo faar kost og logi hjemme, men nu maa opgive at komme til at tjene noget — vil passe og pleje sin mor indtil hendes død. Efter hjemkomsten betror han sine planer til moderen, der aabenbart bliver rørt over hans fortrolighed og i hvert fald ikke modsiger ham; og selv græder han af bevægelse og træthed.

I løbet af den følgende nat — den sidste før voldshandlingen — tager de mærkelige tanker igen helt magten fra pt.: alt, hvad han læser, er montet paa ham, og han er opfyldt af tanken om sin høje aandelige bestemmelse; paa den mindste ydre foranledning vækkes tanker og forestillinger, der præges af mystik og symbolik, og han tænder tre lys paa sin reol, som var den et alter. Ind imellem dukker en irritation over søsterens emanciperede væsen og manglende erotiske blufærdighed frem hos pt. — han føler den maade, hvorpaa hun har kunnet forstyrre ham og hans forlovede, taktløs og ærgrer sig saa meget mere derover, som han i sin begejstring mener, at deres forhold er langt smukkere, end hvad hun kender til — og da søsteren ud paa aftenen vender hjem, kommer han med nogle for hende sikkert uforstaaelige hebrejdelser og vil ikke tillade hende at hjælpe moderen: det skal han nok selv.

Iøvrigt arbejder tankerne videre. En overgang føler han sig gennemstrømmet af sin barndoms gudstro, men efterhaanden bliver det til, at han skal ofre alt og leve et liv i ophøjet ensomhed, kun viet til det nye, det store; dette

fører til ødelæggelse af forskellige ting paa værelset, i hvert enkelt tilfælde med sin ejendommelige motivering; tilsidst bliver han klar over, at ogsaa forholdet til moderen og kæresten skal ofres, og kaster kærestens billede mod gulvet.

Helt fri af det gamle vender han sig nu mod nye maal, og det bliver klart for ham, at han skal bringe den lille dreng, han har set om eftermiddagen, i sikkerhed til udlandet, og at det skal foregaa paa skøjter fra Roskilde — hvilket alt er mere eller mindre forstaaeligt ud fra hans ejendommelige associationer. Han klæder sig derfor varmt paa; men inden han kommer af sted med skøjterne, dukker forestillingerne om søsteren endnu en gang op, denne gang identificeres hun med begrebet »den store skøge«, som han netop er stødt paa i en tidsskriftartikel, og han bliver klar over, at det er hans pligt at afslutte hendes nedbrydende virksomhed ved at dræbe hende med øksen — og iøvrigt er hun ikke hans søster, men en skifting og skyld i hans rigtige søsters død. (En ældre søster var død i barselseng nogle aar tidligere.)

Imidlertid er det blevet lys morgen, og pt. forstyrres ved, at hushjælper og sygeplejerske ankommer til huset. Hurtigt bliver han klar over, at det er forsynets vilje, at de skal lide samme skæbne som hans søster — de er egentlig ogsaa skyldige: den ene har givet ham fire tændstikker, den anden er i virkeligheden pantelaanersken fra »Rodion Raskolnikov« og han selv Rodion, og den førstnævnte bliver saa pantelaanerskens søster — det er altsaa hans pligt at udrydde ogsaa disse to kvinder.

Voldshandlingen. Pt. fortæller selv:

»De følgende begivenheder staar som mejslet ind i min erindring:

Jeg gaar ned i kælderen og henter øxen. Ved foden af trappen hører jeg min søster sludre med hushjælperen ude i køkkenet, mens hun drikker morgenkaffe. Jeg tøver, overvældet af beslutningen. Men saa siger

jeg ganske højt til migselv: »Du maa jo gøre, hvad du skal!« . . . hvorpaa jeg skynder mig opad trappen. Jeg farer ud i køkkenet og slaar min søster to gange oven i hovedet med øxen; hun falder sammen uden en lyd. Og inden hushjælperen faar set sig om, bliver ogsaa hun ramt af et kraftigt slag i issen. Hun løfter afværgende den brødkniv, hun staar og smører min søsters mad med, og hurtigt slaar jeg hende to gange til, hvorefter hun synker sammen paa gulvet, udstødende en usammenhængende række af lyde. — Jeg iler ind i soveværelset. Idet øxen rammer sygeplejersken tredie gang, for at faa hende til at falde ned af stolen, udstøder min mor et skarpt, gennemtrængende skrig, hvilket foraarsager at jeg gaar endnu mere fra koncepterne. Jeg løber rundt om sengen og tilføjer mor tre slag, saa hun synker sammen i sengen. Ude af migselv styrter jeg atter ud i mellemgangen, hvor jeg kaster øxen fra mig: Nu da disse fire mennesker er døde, skal hele huset brændes af! hvilket held, at der netop findes saa meget brændsel nede i kælderen! Jeg løber ind paa mit værelse, griber det største af stearinlysene og styrter ned i kælderen. Hernede sætter jeg flammen til nogle grankviste, der ligger mellem en dyngte tørv og en stabel brænde. Og pludselig — nogle faa sekunder — bliver jeg helt nøgtern: jeg ser strax, at det ikke kan komme til at brænde; det er beklageligt, men det er et factum; jeg smiler aabenlyst af migselv, idet jeg beslutter at lade lyset blive staaende for et syns skyld. (Tanken paa politi og straf falder mig overhovedet ikke ind.) — Nu tager jeg trappen i tre spring og kommer op i mellemgangen; her møder mig et frygteligt syn: hushjælperen har med tilsyneladende overmenneskelige kræfter rejst sig op og kommer nu med løftede arme, vildt blik og blodet løbende nedad ansigtet imod mig henne fra køkkendøren. Men idet hun slipper dørstolpen, mister hun

balancen og falder prustende og rallende om; det gaar mig gennem marv og ben; uden at betænke mig styrer jeg lige løs paa hende og sparker hende af al kraft to gange i ansigtet; hun falder definitivt sammen og bliver liggende. — Da jeg lynsnart vender mig om, faar jeg et nyt chok: sygeplejerskens stirrende blik! (hun staar i døren ind til soveværelset.) Dette blik er fuldt af rædsel og undren og jeg vil aldrig glemme det. Fra hendes pande løber blodet. Til alt held rører hun sig ikke af pletten. — Gysende griber jeg de to par skøjter og løber ned gennem kælderen og ud i gaarden. O vel garagen, hvori min cykel staar, er laaset! Hoveddøren, bag hvilken nøglen hænger i mellemgangen ligesaa! — Jeg maa altsaa tilbage samme vej. . . og kun en brøkdæl af et sekund betænker jeg mig. Jeg maa ha' min cykel. Kælderen, trappen, mellemgangen! Her er billedet uforandret, men ikke mindre uhyggeligt: hushjælperen raller, sygeplejersken stirrer! I et nu snurrer jeg om hjørnet, griber nøglen og er ude af huset. Cyklen frem, skøjterne paa bagagebæreren, afsted!

Da cykelgummiet først summer mod asfalten, lægger en vis form for ro sig atter over mig. Nu har jeg gjort min pligt, omend den var tung, og nu har jeg lagt min fortid fuldstændig bag mig. Nu eksisterer kun fremtiden, og jeg træder kraftigt til i pedalerne. — — «

Paagribelse og indespærring. Pt. opsøger nu en ung pige, som han — ogsaa udfra ejendommelige associationer — vil have med som vejviser paa sin færd, men træffer kun faderen hjemme og opfordrer paa sin forvirrede maade ham til at tage med i stedet; bryder dog pludseligt af og cykler videre for at hente den lille dreng og hans mor. Moderen synes først at tage det i spøg, men da pt. »for at udrydde tiden« ødelægger stueuret, viser hun sin forskrækelse og flygter med barnet; pt. løber efter, men paagribes af en behjertet mand.

Straks, da pt. erkender sig overmandet, føler han sig mere klar, men han lever dog videre i sin ejendommelige forestillingsverden, og mener, at han nu i fangenskabet skal arbejde for den nye verden. Han føler sig højt hævet over sine omgivelser og finder stadig sine symbolske udtalelser meget betydningsfulde, irriteres derfor over, at f. eks. hans svar i retten, der i reglen er uforstaaelige for andre, føres umojagtigt til bogs.

I cellen kommer han til at tænke paa en bog, han har læst: »Fangen som sang« og giver sig følgelig til at synge; men senere bliver hans opførsel yderligere forvirret og tankerne mere kaotiske, han klæder sig nøgen, griser med sine excrementer, føler sig som en løve eller Holger Danske og faar mærkelige sexuellet prægede tvangsforestillinger om, hvad han skal gøre for at bedre sine forhold.

Første maaned paa R. H. Pt. falder først til ro, da han efter indlæggelsen paa R. H. faar en indsprojtning, der giver ham en nats søvn. Ved opvaagningen næste morgen — tre døgn efter voldshandlingen — føler han sig klar, og er nogenlunde i stand til at gøre rede for sine forhold.

Pt. associerer ret livligt, og hans fremstilling til journalen bliver meget vidtløftig og omstændelig. Under omtalen af søsteren — som han er klar over, er den, han primært vilde dræbe — kommer han i synlig affekt.

Opholdet paa R. H. varer godt 7 maaneder, og i de første 3 er tilstanden stadig sygdomspræget, men iøvrigt ret vekslende.

I den første halve snes dage er pt. den meste tid rolig og venlig, omend noget tilbøjelig til skruede og aparte svar; ind imellem kan han dog synge og snakke op tildels i religiøse vendinger eller ligge og mumle hen for sig. Ved forsøg paa mere indgaaende samtale er pt. undvigende, og han viser ingen sygdomserkendelse.

I næste periode, hvis begyndelse omtrent falder sammen med professorens tilbagekomst til afdelingen efter en ferie, er pt. mere klar og er straks parat til overfor professoren at gøre rede for voldshandlingens forudsætninger. Hans

beskrivelse, der er lang med mange digressioner, og som fortsættes og suppleres i flere samtaler, stemmer efter de refererede hovedtræk ret godt med det ovenfor anførte — dog skal pt. have fremstillet det, som om han først under den omtalte juleferietur har staaet i forhold til sin forlovede. Pt. omtaler for det meste sin handling ganske roligt og prøver at forklare dette, dels ved at han har grædt og iøvrigt har lidt tilstrækkeligt ved sine forvirrede tanker i den første tid og nu har dannet sig et overblik over situationen, dels ved at han alligevel ikke kan præstere følelser, der svarer til den skrækkelige handling. En enkelt gang — ved omtalen af, hvordan han sparkede hushjælperen i ansigtet — virker han dog meget ulykkelig.

Pt. begynder nu atter at associere meget livligt og en snes dage efter indlæggelsen virker han tydelig manisk — skriver digte uden større mening og læser dem højt med teatralisk patos, fløjter og synger. Pt. omtaler selv sin urolige opførsel som leg »— — og naar der er sket alt det, De ved nok, angrrer man jo en del, og saa maa man lege«, og han fortæller senere, at han stadig i de roligere perioder plagedes af spekulationer over den begaaede handling, men at dette traadte stærkt tilbage i de opstemte.

Følgende tid paa R.H. En maanedstid efter indlæggelsen er der endnu en let løftet stemning tilbage, som holder sig i den følgende tid; og efter endnu en maanedes forløb begynder pt. at blive voldsom og forvirret, præsterer flere gange at sidde nøgen paa bar sengebund eller grise sig til med afføring.

Der paabegyndes da insulinshockbehandling, og pt. bliver ret hurtigt skikkelig og stiltfærdig. Pt. oplyser senere, at han synes, bedringen kom efter første halvdel af insulinbehandlingen, og at han siden da føler sig som et nyt menneske i forhold til tilstanden under psykosen, der staar ret uklart for ham, men hvor han bestemt nægter at kunne erindre nogen bevidst simulation eller aggravation, ligesom han undrende betegner sin demonstrative urenlighed som noget svineri.

Vi er nu kommet til de sidste 4 maaneder paa R. H., hvor pt. ikke synes at have frembudt noget særligt. Man fik dog indtryk af en vis indifferens overfor det passerede og fandt, at pt. virkede noget selvglad; men efterhaanden gjorde han et stadig mere naturligt indtryk, var i reglen smilende og altid beskæftiget. Da han ud paa sommeren 1941 faar sin dom — anbringelse paa sindssygehospital — virker han ganske uberørt af situationen, som da heller ikke kunde rumme nogen større overraskelse.

Paa S. N. S. Siden overflytningen til S. N. S. har pt. ikke kunnet betegnes som sindssyg. Han har været beskæftiget dels ved arbejde i have og gartneri, dels ved indarbejde, først paa bogbinderværksted, hvor han arbejder med stor dygtighed og akuratesse, og senere ogsaa paa hospitalets bibliotek, hvor han nu leder udlaanet og udfører et godt arbejde med katalogisering.

Pt.s optræden er rask og frejdig, men han kan stadig virke noget selvoptaget og selvglad og slutter sig ikke til hvemsomhelst af medpatienterne. Han er sig dog sin selv-sikre fremtræden fuldt bevidst og véd sig tilbøjelig til selv-ironisk at understrege den. Ligeledes er pt. klar over, at de digte, han en overgang skrev her, kun var rimerier; og han fortæller iøvrigt, at han det første halvandet aars tid garderede sig i en ængstelig reservation overfor kunstens verden, men nu atter har kunnet aabne sindet for kunstneriske oplevelser især i nydelse af digtekunst og musik.

Sin gerning omtaler pt. ikke spontant, men naar man leder samtalen hen paa den, taler han ganske roligt derom, og motiverer dette med, at han har tænkt forholdet igennem og ikke kan føle sig ansvarlig for, hvad han har gjort som sindssyg. Søsteren, som ikke fik varigt mén af overfaldet, var i den første tid lidt utryg ved pt., men forholdet mellem de to søskende har ellers været godt trods voldshandlingen, ligesom iøvrigt ogsaa forholdet til kæresten stadig har været det.

Vurderende sammenfatning.

Forudsætningerne. Det drejer sig saaledes om en kun i lettere grad arveligt belastet, noget pertentlig ung mand, der synes noget sent udviklet. Han har høje idealer, men efter forgæves forsøg paa at tilpasse sin livsbane efter dem har han under indflydelse af slægtens traditioner slaaet sig til ro med en handelsuddannelse, som har givet ham et par rolige aar i provinsen.

Ved tilbagekomsten til hovedstaden vaagner uroen dog igen hos pt., der nu er i 23 aars alderen og allerede har et naturligt forhold til en ung pige, og hans tilbøjelighed til beundring af mandlige kammerater giver sig udslag i begejstring for en lidt yngre ven, hvis digterdrømme han tidligere har ironiseret over. Begejstringen udløser pubertetsprægede reaktioner med anelser om noget skønt og rigt og genoplivelse af drømme om deltagelse i kulturskabende virksomhed, denne gang paa det litterære felt. Imidlertid lykkes det ham ikke at faa virkelig del i vennens tankeverden, og hans forsøg paa at opbygge sin egen paavirkes stærkt af fremmedartede impulser fra krigstidsmentaliteten med dens dyrkelse af heroisme og magtvilje.

I dette sidste halvaar før psykosen stilles der ret store krav til pt.; uddannelsen kræver et koncentreret arbejde, som pt. dog præsterer uden større vanskelighed og uden at samværet med kammerater helt forsømmes, samtidig med, at han hjælper søsteren med at passe den senge-liggende moder. Der kan i det daglige være smaagnidninger mellem ham og søsteren, og i deres teoretiske diskussioner viser de ret forskellig indstilling, men der føles ikke nogen egentlig spænding.

Et lille ekstra kurmageri stikker ikke dybt; forholdet til den ovenfor nævnte unge pige er i naturlig udvikling, og i juleferien vender han for en kort tid hverdagen ryggen under et lykkeligt samvær med hende i den nordsjællandske natur.

Krisen. Da pt. i nytåret 1941 efter ferietidens oplevelse af umiddelbar livsfylde, men uden egentlig at være

udhvilet, staar overfor genoptagelsen af kursusarbejdet, er det med fornemmelsen af, at der skal ske noget særligt — dunkle anelser dukker atter op, og han bekender sig i et digt til heroismen. Straks ser det ud, som om det skal lykkes ham at lade sin nye livsfølelse præge den tilvante hverdag, idet det gaar straalende paa kursus første dag; men allerede næste dag er lektierne forsømt, og situationen, hvad der dog ikke staar ham selv klart, kræver, at der træffes et valg.

Valget kommer i form af en beslutning om at blive digter, og denne beslutning har psykologisk set karakter af en omvendelse, idet pt. dermed vedkender sig den underligt heterogene, vagt udformede, men stærkt følelsesbetonede tankeverden, der ogsaa tidligere har givet sig udtryk i hans digte, som enebestemmende for sin livsførelse.

Beslutningen, der straks slaas fast i et digt, fremkalder en næsten extatisk tilstand, hvorunder omvendelsens gennemgribende karakter bekræftes gennem en ceremoniel ødelæggelse af nogle præservativer og forskellige andre handlinger, der viser, hvordan omvæltningen har frigivet primitive tilbøjeligheder til symbolisme og talmystik, som de ofte ligger nær hos pertentlige naturer.

Den sindstilstand, der ligger bag disse ceremonier, maa det være berettiget at betegne som sygelig; men da dagen kommer, og den store beslutning tilkendegives overfor omverdenen med udmeldelse af kursus, optagelse i vennens litterære kreds og betroelse til moderen, har omgivelserne stort set ikke mistanke om, at de staar overfor en sindssyg.

Da det igen bliver nat, arbejder tankerne videre under højtryk og manifesterer sig fortsat udadtil i »handling«, men tankegangen præges efterhaanden stærkt af tilfældigt opdukkende forestillinger og erindringer, der associeres paa sygelig maade, og »handlingerne« består væsentligst i ødelæggelse af inventar. Det uafklarede i den tankeverden, der har taget føringen, træder saaledes stadigt tydeligere frem, men pt.s sind er dog vedblivende rettet mod

de høje maal, og i sin iver for at naa dem ofrer han nu alt, lige til forholdet til den, han har kærest.

Først herefter viser der sig en mere »positiv« opgave for ham, og den udformer sig omkring Maria-idealet: han skal, som i sin tid Josef, flygte til udlandet med et lille barn. De handlinger, dette forsæt kræver, gennemfører han nu konsekvent, indtil han standses af ydre forhold.

Voldshandlingen. Ind imellem er dog forestillingen om søsteren, der næppe har bifaldet hans sværmeriske tilbøjeligheder, og hvis manglende blufærdighed tidligere har stødt ham, dukket op ved læsning af udtrykket »den store skøge« og er smeltet sammen dermed til et symbol paa det lave og urene. Han føler nu, at hendes færd vilde fordærve den nye verden, og hun skal derfor skaffes af vejen — ligesom præservativerne natten før. Hans magtorienterede tankeverden rummer øjensynligt ingen modforestillinger mod en saadan handling, da familieskabet først er bortforklaret.

Som de fleste af hans tidligere intentioner bringes ogsaa denne til udførelse — de hæmninger, der alligevel dukker op, overvindes af pligtfølelsen — og der gaar tre andre med i købet: to kvinder, der kommer i vejen for hans forsæt ved at arrivere, inden det er bragt til udførelse, og hvis dødsdom han ikke er længe om at motivere; og moderen, der, da hun pludselig skriger op, falder som offer for en panikagtig reaktion.

Den følelse af gru, der melder sig hos pt. ved synet af de overfaldne, og som forstærkes, da han sparker den ene af dem i ansigtet, trænges hurtigt til side, da han — efter et maaske ikke helt ufarligt forsøg paa at brænde huset af — atter kommer ind i de handlinger, der sigter mod udførelsen af hans »egentlige opgave«. Men da den umiddelbare manifestation af hans intentioner vanskeliggøres under hans ophold i cellen, glider han over i en mere planløs, tildels sexuel præget forvirringstilstand, der dog hæves, da han faar sovet ud efter en indsprøjtning ved indlæggelsen paa R. H.

Afviklingen. Pt. synes nu helt at have opgivet sine store ambitioner, og han prøver straks at gøre rede for sine forhold, men udsætter alligevel forsøget, til professoren kommer tilbage og virker i mellemtiden undvigende og aparte. Herefter taler han mere naturligt, men den forsvarsholdning, der dækker forsøget paa at isolere de skrækelige erindringer i bevidstheden, fremtræder udadtil som en paafaldende indifferens ved omtalen af voldshandlingen; og da han alligevel indrømmer, at han føler sin udaad som noget forfærdeligt, kan han ikke mere, men glider tilbage i en forvirringstilstand, som efter en indledende manisk præget fase er noget svingende, og som først hæves nogle maaneder senere under insulinbehandlingen.

Herefter er pt. nogenlunde i sin habitualltilstand; i begyndelsen dog stadig noget nonchalant ved omtalen af voldshandlingen og længe i den grad paa vagt overfor sine mysticerende tilbøjeligheder, at han stiller sig fuldstændig afvisende overfor kunstneriske oplevelser, men ogsaa paa disse omraader virker han nu vel afbalanceret.

Diskussion.

Sammenfatningens synspunkt. Med den vurderende sammenfatning har man søgt, væsentligst paa grundlag af pt.s egne oplysninger, at vise en psykologisk forstaaelig linie over i psykosen, som den er tilstede de to sidste nætter inden voldshandlingen. Indledningsstadiet er opfattet som en af træthed begunstiget kollision mellem livstrang og hverdag; og med pubertetspsyken som forudsætning og krigstidsmentaliteten som baggrund er det nærmest skildret som et normalpsykologisk grænsetilfælde, hvor bekendelse til vagt udformede forestillinger om en ny tid fremkalder en fordømmelse af det urene og foragt for det tilvante; der i sine konsekvenser fører pt. hinsides al konventionel moral og tør rationalistisk logik og medfører handlinger, der viser, at pt. er ude i det psykotiske.

I dette indledningsstadium, hvor pt.s syntone psyke

reagerer maniformt, og primitive, symboliserende tendenser tager overhaand, er overfaldet paa søsteren da placeret som led i en række symbolske udrensings- og frigørelsesaktioner, der for den psykotiske bevidsthed er skæbnesvanger virkelighed, og som — lige op til den forudgaaende kulmination med ødelæggelsen af kærestens billede — er gennemført med en nidkærhed, der har overvundet alle hæmninger. Overfaldet paa de tre andre kvinder er derimod opfattet som en af de øjeblikkelige omstændigheder betinget sekundær reaktion, der dog først med slaget mod moderen er ude i det panikagtige, det ogsaa fra psykosens synspunkt uoverlagte. Iøvrigt er det hævdet, at selve pt.s nye forestillingsverden maa have modvirket den betydelige hæmning mod realisation af ikke direkte provokerede voldshandlinger, som man ellers maatte forvente.

Endelig er de senere faser tydet som psykogene reaktioner under forsøg paa at isolere den voldsomme oplevelse i bevidstheden. Naar denne afværgereaktion er lykkedes saa godt, maa det formentlig ses paa baggrund af, at kun moderen døde. Hun havde ligget i sengen i aarevis, og den tanke havde nu og da strejft pt., at det maaske var bedst, om hun kunde dø. Under selve psykosen har saadanne tanker dog som anført næppe været fremme — enhver, der paa det paagældende tidspunkt havde skreget op i hans nærhed, var da sikkert blevet slaaet ned.

Er synspunktet udtømmende? De omtalte momenter — senpubertetspsyken med dens forudgaaende bearbejdning af tendenser i tiden og pt.s syntone konstitution med hang til pertentlighed — har sikkert betydning for psykosens udformning, men om trætheden har det for dens aktivering er straks mere tvivlsomt; og det er i det hele et spørgsmaal, om man med den ovenfor skitserede udredning virkelig har gjort rede for de væsentlige aarsager til psykosens opstaaen og voldsomhed, eller kun for nogle sygdomsformende, patoplastiske faktorer, bag hvilke de tilgrundliggende, patogenetiske forhold endnu skjuler sig.

Dette spørgsmaal kræver naturligt en vurdering af de andre foreliggende muligheder for forklaring af psykosens opstaaen.

Observationserklæringens opfattelse. I den retslige erklæring fra R. H., der laa til grund for dommen, opfattedes psykosen ogsaa som psykogen — eventuelt kombineret med maniodepressivt anfald — men her var det betydningen af det hjemlige milieu, der blev fremhævet, og specielt forholdet til den omtalte søster, som var optaget af at komme ud over hjemmets noget snævre atmosfære. Opfattelsen gik da ud paa, at pt. var bundet af hjemmets indstilling og ikke følte større trang til at bryde ud, men at han under paavirkning af søsteren førtes ind i et mere aandeligt bevæget liv, som i virkeligheden slet ikke svarede til hans naturel. Den heraf betingede langvarige indre kamp skulde da, ved at pt. i den omtalte juleferie under paavirkning af søsterens holdning indlod sig i forhold til kæresten og saaledes gik ud over sit væsens naturlige grænser, være ført ind paa det sexual erotiske omraade og derved have fremkaldt den spænding, der medførte, at han tabte herredømmet over sig selv og instinktivt vendte sig mod søsteren.

Pt. fastholder dog nu — mod sin angivelse paa R. H. — at forholdet til kæresten var af langt ældre dato; og hans fortrolighed med præservativer er ogsaa taget som et tegn paa, at han ikke kunde være ganske sexuel uerfaren. Antagelsen om den udløsende sexuelle konflikt opretholdes da heller ikke længere, hvorimod der stadig lægges vægt dels paa den antydede mere langvarige konflikt i det hjemlige milieu med søsterens indflydelse som baggrund for, at han ikke rigtig kunde finde sig selv, undtagen da han var hjemmefra; og dels paa det forhold, at han kan have følt sig underlegen i intellektuel henseende og bl. a. faaet det at mærke ved, at flere af hans skolekammerater gled fra ham over til søsteren.

Forholdet til søsteren. Efter de sidst refererede forklaringsforsøg skulde forholdet til søsteren altsaa rumme

den væsentlige konflikt, og man kunde da spørge, om denne konflikt kan paavises i tiden før psykosen og — udover selve voldshandlingen — spores i psykosens udformning.

Antagelsen af konfliktens tilstedeværelse i den sidstnævnte form som en forgæves stræben fra pt.s side efter at hæve sig op til søsterens intellektuelt betonedede sfære bygger oprindeligt paa oplysninger, meddelt af søsteren og hendes kreds. Denne antagelse vil pt. dog ikke bekræfte ved direkte forespørgsel, og man finder vanskeligt afgørende holdpunkter for, at pt.s stræben virkelig har været rettet mod det nævnte maal.

Udfra kendskabet til psykosens forløb indtil voldshandlingen, som det fremgaar af pt.s beretning, kan man ogsaa vanskeligt tænke sig at et — formentligt ubevidst — ønske om at komme søsteren til livs skulde have noget væsentligt medansvar for fremkaldelsen eller udformningen af psykosens indledningsstadier. Selvom man nok maatte vente nogen tendens til at camouflere et for den normale bevidsthed saa vanskeligt acceptabelt ønske, saa vilde en reaktionsrække, som den af pt. beskrevne, dog forekomme usandsynligt raffineret som camouflage.

Omend man saaledes maa betvivle, at der i forholdet til søsteren skulde være opsummeret en saadan spænding, at den til sidst maatte udløse sig i psykose og drabsforsøg, er det ikke dermed sagt, at der ikke i dette forhold kan have ligget konflikter, der har været medvirkende til, at netop søsteren blev udvalgt som offer for en udrensningssaktion. Efter det oplyste var det maaske her mest nærliggende — ved siden af det moment af irritation over taktløs optræden, som pt. selv har gjort opmærksom paa — at tænke paa den kritiske holdning, søsteren maa have indtaget overfor de tidligere omtalte, stærkt følelsesbetonedede forestillinger, pt. tumlede med. En saadan holdning kunde nemlig, da disse forestillinger pludselig blev sat i højsædet, let komme til at staa for pt. som en formastelig underkendelse af den rette tænkemaade.

Det maniske præg. Fra anden side har der været nogen tilbøjelighed til at opfatte psykosen som en akut mani; og med det første par døgn livlige associeren og paaskyndede tankeforløb, veloplagte selvsikkerhed og paa-faldende foretagsomhed er der over indledningsfasen et tydeligt manifornt præg, som igen og endnu klarere kommer frem henimod Slutningen af psykosens anden uge med den opstemte fase paa R. H.. Ogsaa pt.s nærmest syntonykniske konstitution og muligvis hans arvemæssige disposition kunde stemme med antagelsen af en maniodepressiv psykose, hvori pt. — der iøvrigt næppe har været svingende — da kun skulde have haft den ene sygdomsperiode.

Naar man alligevel ikke her har fremdraget denne antagelse som den sandsynligste, er det, fordi psykosens præg og forløb snarere synes at pege hen imod en af konstitutionen farvet psykogen reaktion; og ihvertfald en typisk og udtalt mani kunde næppe heller være miskendt helt af omgivelserne.

Imidlertid kan den mulighed, at de psykogene mekanismer er sat igang som pt.s reaktion paa et let manisk udsving, vanskeligt helt afvises. Den forudgaaende lette eufori, som her er opfattet som en følge af træthed, kunde ogsaa være endogen og beslutningen om at blive digter et ubevidst forsøg paa tilpasning til og udnyttelse af den nye situation.

Afslutning af den diagnostiske diskussion. En mere indgaaende diskussion af disse diagnostiske problemer eller af psykosens relation til et af *Wernicke* opstillet sygdomsbillede (»expansiv autopsykose med autoktone ideer«), hvor der er forbigaaende forrykthedsfaser, og som formentlig¹⁾ staar den maniodepressive psykose nær, hører dog ikke hjemme her.

Derimod kan det nævnes, at schizofreni, som den første observation kunde give mistanke om, er udelukket med

¹⁾ Bl. a. iflg. *Erik Strømgren*: Episodiske Psykoser, Kbhvn. 1940 s. 108.

det senere forløb til fuldstændig symptomfrihed med fuld psykisk ydeevne og velafbalanceret karakter. Pt. kan her efter heller ikke betegnes som psykopat — hans manglende stabilitet i de første aar efter studentereksamen fremtræder kun som et forbigaaende, milieupræget pubertetsfænomen; og hans tilsyneladende indifferens overfor det passerede er ikke udtryk for psykopatisk følelseskulde, men maa opfattes som en vel indarbejdet beskyttelsesreaktion overfor den voldsomme psykiske belastning, som den klare erindring om ugeringen repræsenterer.

Selvom de sidstnævnte muligheder da lades ude af betragtning, kan det ovenfor stillede spørgsmaal, om sammenfatningens synspunkt rummer det væsentlige, saaledes kun med et vist forbehold besvares bekræftende, idet betydningen af andre psykogene momenter kan diskuteres, og muligheden for et endogent manisk islæt vanskeligt kan udelukkes.

Prognose. Med antagelsen af en psykogent udlost, pubertetsbetinget reaktion skulde prognosen nu, efter at pt. er kommet i balance, være afgjort god. Den omtalte mulighed for et endogent manisk islæt gør straks den psykiatriske prognose mere tvivlsom, da der i saa fald vilde være ret stor mulighed for nye maniske eller depressive udsving. Ogsaa med denne mulighed for øje maa pt.s modning og afklaring dog — paa baggrund af psykosens tidligere fremhævede særpræg — siges at betinge en væsentlig betryggelse, saaledes at forhaandsrisikoen for nye voldshandlinger under eventuelle senere sygdomsperioder næppe vilde være væsentlig større end ellers ved mani-depressive psykoser.

Løsladelsesproblemet. Den rent lægelige opgave naar en patient, der holdes i forvaring paa grund af en under sindssygdom begaaet forbrydelse, atter bliver rask, maa for det første være, gennem en passende observations-tid at søge bekræftet, at pt. virkelig ikke længere frembyder tegn paa sindssygdom; og derefter at bestrebe sig for, saa

snart patienten skønnes at kunne magte det, at give ham en lejlighed til udenfor hospitalets skærmende milieu at prøve kræfterne i et forsøg paa at tilpasse sig socialt og overvinde den mistænksomhed, han i begyndelsen maa være forberedt paa at møde hos omgivelserne. Imidlertid maa lægen ogsaa være forstaaende overfor samfundets krav om retssikkerhed, som jo rent praktisk giver sig udtryk i, at det i et saadant tilfælde er myndighederne, der afgør, hvornaar udskrivelse kan finde sted; og hvor der foreligger en alvorlig forbrydelse, vil det naturligt forlanges, at observationstiden efter den tilsyneladende helbredelse udstrækkes noget ud over, hvad man ellers vilde skønne nødvendigt. Det kan her nævnes, at man i et tidligere tilfælde herhjemme fra af drab under forbigaaende, overvejende psykogen psykose — en ældre mand, der afreagerede nogle planer om »dobbeltsejlmord« ved at slaa hustruen ihjel, men hvor den bagvedliggende depression hurtigt svandt, da man fandt og kunde fjerne en udløsende aarsag — udskrev patienten efter et par aars forløb²⁾

Vurdering af det gennemgaaede tilfælde. Efter en forbrydelse som den tidligere beskrevne voldshandling er det indlysende, at gerningsmanden den første tid maatte behandles som meget farlig; og var mistanken om schizofreni blevet bekræftet, maatte muligheden for impulsive handlinger længe været taget i betragtning, ligesom man først sent vilde have følt sig tryk overfor en følelseskold psykopat. Men mens den langvarige usikkerhed i de to nævnte Tilfælde jo vilde skyldes, at handlingen maatte anses for at have en væsentlig forudsætning i en mere kronisk tilstand hos patienten, saa synes forudsætningerne her for største delen knyttet til et for pt.s vedkommende nu definitivt gennemlevet livsafsnit og kun for en mindre og tilmed omdiskutabel del at kunne sættes i forbindelse med

²⁾ Jeg skylder Professor *H. Helweg* Tak for at have gjort mig opmærksom paa dette tilfælde og Overlæge *Askgaard*, Vordingborg, for at have udlånt journalen til omtale.

en sygdomsform, der vel indebærer en tilbøjelighed for gentagne sygdomsanfald, men hvor saadanne kun yderst sjældent medfører risiko for uventede voldshandlinger.

Den rest, der endnu — sommeren 1944, tre aar efter psykosens ophør — maatte være tilbage af den lige nævnte eventuelle risiko vil næppe yderligere mindskes væsentligt indenfor de nærmest følgende aar, men den maa iøvrigt skønnes at være saa lille, at den ikke i sig selv kan motivere en fortsat indespærring; og en saadan kan, da pt. var sindssyg under forbrydelsen, naturligvis heller ikke gennemføres som straf.

I betragtning af forbrydelsens art og psykosens hele noget usædvanlige karakter, er det dog forstaaeligt, at der ved ansøgning om udskrivning sommeren 1943 blev krævet mindst eet aars yderligere observation. Imidlertid maa den fortsatte observation siges at have bekræftet, at pt. allerede i løbet af det første par aar efter psykosen er blevet effektivt stabiliseret i psykisk henseende, og som det fremgaar af gennemgangen, er man da ogsaa forlængst ophørt med indenfor hospitalet at betragte ham som farlig.